

Оксана Климович

кандидат юридичних наук,
ад'юнкт-професор юридичного факультету Університету Еморі
(м. Атланта, США)
oklymovych@lawyer.com

УДК 342.7

СУЧАСНІ ТЕНДЕНЦІЇ КОНСТИТУЦІЙНОГО ПРАВА США З ОГЛЯДУ ПРАВА НА ПРИВАТНІСТЬ ТА ГІДНІСТЬ

АНОТАЦІЯ. Сучасні конституційні системи зазнають значних впливів, які за своєю природою є часто протилежними, бо виникають як на внутрішніх, так і на міжнародних рівнях, як у результаті процесів глобалізації, так і внаслідок посилення національних держав. Такі тренди підвищують роль судів щодо тлумачення закону, особливо роль Верховного Суду США. Останній наділений суттєвими повноваженнями щодо тлумачення права у сфері адміністративного права, щодо справ про розподіл влади. Таке тлумачення здійснюється за допомогою застосування основних канонів чи правил, таких як Відсилка до Шеврону, Уникнення конституційного питання та Законотворча історія. Ці канони були вироблені Верховним Судом США у процесі його діяльності та зазнають постійного впливу і розвитку. Нещодавні зміни у складі Верховного Суду США впливають на предмет та підходи до конституційного тлумачення, а також дають змогу дійти висновку, що базові канони тлумачення зазнаватимуть подальших змін у найближчому майбутньому.

Метою статті є аналіз сформованих у практиці Верховного Суду США підходів до розуміння принципів, форм та способів тлумачення конституційних прав для вироблення цілісного уявлення про особливості реалізації специфічних правомочностей судів у конституційному праві США, а також викладення власного бачення тенденцій у сфері захисту окремих конституційних прав, зокрема права на приватність і гідність у правовій системі США.

Автор встановив, що доктрина права на гідність не є розвиненою у конституційному праві США, але ця доктрина набула свого відображення у правовій системі США через запозичення, імплементацію міжнародних інструментів та інкорпорацію в конституції окремих штатів. Найбільш яскравим прикладом запозичення з іншої правової системи у сфері гідності людини є Конституція штату Монтана, ст. 2 якої чітко закріплює право на гідність і віддзеркалює положення Загальної декларації прав людини та Конституції Пуерто-Рико. Право на гідність також відображене у тлумаченні права, яке здійснене Верховним Судом США щодо суміжних питань. Зокрема, деякі аспекти права на гідність розглянуті у рішеннях “Карпентер проти США” та “Салінас проти Техасу”. Обидві стосуються прав підозрюваних і підсудних у кримінальному процесі. У справі “Салінас проти Техасу” суд дійшов

© Оксана Климович, 2018

ПРАВО

УКРАЇНИ

висновку, що положення П'ятої Поправки до Конституції США, які встановлюють гарантії, на підставі яких кожна особа не може бути примушена давати свідчення проти самої себе, створюють вимоги щодо активної дії, а саме: особа, яка бажає застосувати своє право на мовчання, повинна активно про це заявити. Пасивне мовчання є недостатнім. У справі "Карпентер проти США" Верховний Суд США проаналізував межі права на приватність і допустимість втручання в приватне життя осіб у зв'язку з офіційними розслідуваннями. В обох випадках Верховний Суд США звернувся до власної практики та здійснив прогресуюче тлумачення законодавства з урахуванням розвитку сучасних технологій та стану розвитку нинішнього суспільства.

Автор дійшов висновку, що хоча Конституція США не містить положення про право на гідність, сама концепція часто використовується для здійснення аналізу та обґрунтування рішень у суміжних сферах, та дає змогу поглибити аналіз і розвиток положень, що вже достатньо серйозно розвинуті Верховним Судом США на підставі інших положень Конституції США, а також судами окремих штатів на основі права штатів та звичаєвого права.

Ключові слова: конституційне право; порівняльне конституційне право; верховенство права; право на приватність; право на гідність; канони тлумачення; Відсилка до Шверону; Уникнення конституційного питання; Четверта Поправка.

Аналіз правових позицій Верховного Суду США дає змогу зробити висновок про наявність відмінностей у розумінні обсягу та змісту окремих конституційних прав поряд зі змістом та обсягом тих прав, які закріплені у міжнародному праві та в конституційному праві окремих держав. Враховуючи зазначене, актуальність цієї статті та перспективи подальшого дослідження теми вбачаються передусім у її своєчасності, беручи до уваги реалії, в яких ці конституційні права реалізуються сьогодні в США та Україні.

Що стосується ступеня наукової розробки проблем реалізації прав на приватність і гідність, то в США, поряд зі значною кількістю публікацій щодо права на приватність (А. Грегорі, Р. Кларк, Р. Кнак, М. Лофгрін, М. Тушнет та інші), кількість досліджень на тему права на гідність дуже обмежена (В. Джексон). Водночас обидві теми є об'єктом значної кількості досліджень українських науковців (О. Грищук, П. Рабінович, І. Саприкіна, Р. Стефанчук, С. Шевчук, Ю. Щербакова, В. Шишкін, Н. Шукліна та багато інших), у яких ці питання безпосередньо чи опосередковано зачіпаються.

Метою дослідження є аналіз сформованих підходів щодо тлумачення та реалізації окремих конституційних прав у США та Україні, виявлення тенденцій у підходах до питання обсягу, меж та механізмів реалізації окремих конституційних прав як у правовій системі США, так і у вітчизняній правовій системі з урахуванням зростаючого впливу інформаційних технологій на ці правовідносини.

Ми живемо в час глибоких і надзвичайно швидких змін, які трансформують матерію та фундаментальні риси конституційного права: з одного боку, кордони держав стають все прозорішими під впливом глобалізації та транснаціональних інституцій, а з другого – ми є свідками відродження та посилення національних держав і націоналізму. Тож за таких умов, яку роль відіграє порівняльне конституційне право? Порівняльне конституційне право несе в собі великі можливості, і під впливом глобалізації відіграє трансформаційну роль, служить платформою для здійснення порівняльного аналізу та вироблення оптимальних конституційних моделей, зокрема у сфері захисту прав і свобод людини.

Стаття 1 Загальної декларації прав людини (далі – Декларація), що була прийнята в 1948 р., розпочинається словами: ‘Всі люди народжені вільними і рівними в своїх правах і гідності’¹. Американська Декларація про права і обов’язки людини, яка також була прийнята в 1948 р., проголошує гідність особи, у преамбулі вказується, що ‘всі люди народжуються вільними і рівними в своїй гідності і правах’². Гідність людини є фундаментальним і найбільш важливим елементом міжнародного права з прав людини, з якого походять всі інші права, навіть ті, що не були перелічені в основоположних документах. Після перемоги над нацизмом, ідея конституційного права на гідність мігрувала та була відображена в низці міжнародних і національних документів³. Концепція гідності людини є моральною основою демократичного уряду і передбачає рівність всіх перед законом. Тобто в демократичному суспільстві гідність людини повинна бути відображена в обох аспектах: структурі уряду й у ставленні уряду до особи. Право і свобода та гідність як їх складова є центральними концепціями західної правової і політичної думки. Конфліктуючі погляди на право і свободу спричинили суттєві проблеми у минулому, зокрема й кілька революцій.

Правова система США побудована на принципі захисту передусім тих прав і свобод, що закріплені в її Конституції. Конституція США не містить прямої згадки про право на гідність. Водночас гідність особи, її захист та гарантія є складовою верховенства права, та часто розглядається у контексті забезпечення прав особи під час розслідування, судового

¹ Universal Declaration of Human Rights, pmbll., G.A. Res. 217(A) (III), U.N. GAOR, 3d Sess., Supp. No. 127, at 71, U.N. Doc. N810 (1948).

² American Declaration of the Rights and Duties of Man. O.A.S. Official Rec., OEAI Ser.L.N.III. 82 doc.6 rev. 1, at 17 (1992) (adopted by the Ninth International Conference of American States (1948) (beginning with: ‘The American peoples have acknowledged the dignity of the individual...’; followed by Preamble, beginning: ‘All men are born free and equal, in dignity and in rights...’), reprinted in Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System <<http://www.cidh.oas.org/basic.htm>> accessed 15 June 2018.

³ African Charter on Human and Peoples’ Rights, art. 5, June 27, 1981, OAU Doc. CABILEG/67/3IRev.5, reprinted in 21 I.L.M. 58 (1981) (entered into force Oct. 21, 1986) (‘Every individual shall have the right to the respect of the dignity inherent in a human being...’).

розгляду та виконання судових рішень. Гідність як право на гідне середовище є складовою концепцій екологічних прав і стабільного розвитку. Саме поняття “людська гідність” стало визначною рисою західного конституціоналізму після Другої світової війни і вперше було використане суддею Верховного Суду США Мерфі у 1946 р., в його окремій думці у справі “Ін проти Ямашіта”⁴. Однак, незважаючи на те, що окремі члени Верховного Суду США в післявоєнний період підтримували ідею людської гідності як мотиваційного принципу, роль концепції “людська гідність” в юриспруденції Суду є епізодичною і залишається нерозвинутою⁵.

Концепція людської гідності є базовим елементом конституційної юриспруденції Німеччини, оскільки вона інкорпорує обов’язок соціальної солідарності (і забезпечення урядом соціального захисту), що відсутній у Конституції США. У Німеччині право на людську гідність розглядається як найбільш базове та фундаментальне право, що створює негативні та позитивні обов’язки держави⁶. У США, на противагу, ідея обов’язків держави щодо індивідів була повністю відкинута не через відсутність згадки у тексті Конституції США, а на основі тих конституційних підходів, які були вироблені з часом. Верховний Суд США є повільнішим, ніж інші національні суди у позичанні та застосуванні конституційних концепцій з інших національних систем, навіть у таких сферах, як захист прав людини. У США кожен штат має свою власну Конституцію, яка є джерелом для нормативного конституційного розвитку. Крім того, звичаєве право штатів, поряд із законодавством штатів, є в межах інтерпретаційних повноважень судів штатів, тому багато судів на рівні штатів мають досвід у порівняльному праві на рівні штатів і всі більше спілкуються зі своїми колегами з інших правових систем.

Найбільш яскравим прикладом запозичення з іншої правової системи у сфері гідності людини є Конституція штату Монтана. Стаття 2 містить таке положення:

Гідність людини є невід’ємною. Ніхто не може бути позбавлений рівного захисту перед законом. Ні держава, ні особа, фірма, корпорація чи інституція не повинні дискримінувати проти жодної особи на підставі її раси, кольору шкіри, статі, соціального походження, політичних чи релігійних переконань⁷.

⁴ In re Yamashita, 327 U.S. 1, 29 (1946) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/327/1/>> accessed 15 June 2018.

⁵ Vicki C. Jackson, ‘Constitutional Dialogue and Human Dignity: States and Transnational Constitutional Discourse’ (Georgetown University Law Center, 2004) <<http://scholarship.law.georgetown.edu/facpub/106/>> accessed 15 June 2018.

⁶ Edward J. Eberle, *Dignity and liberty: constitutional visions in Germany and the U.S.* (Praeger 2002).

⁷ Larry M. Elison, Fritz Snyder, *The Montana State Constitution: A Reference Guide* (2000).

Ця норма Конституції штату Монтана є унікальною, результатом порівняльного дослідження, здійсненого Конституційною комісією в 1971 р., та запозичення норми з Конституції Пуерто-Рико. Остання, зі свого боку, написана під впливом міжнародного права, зокрема Декларації та Американської декларації прав і обов'язків людини. Незважаючи на існування норми про гідність людини в Конституції штату Монтана, вона відіграє лише вторинну, а іноді й додаткову роль у справах, де ця норма згадувалася судом⁸.

Звичною є практика, коли суди під час здійснення детального аналізу конституційних положень щодо рівного захисту роблять посилання на концепцію гідності людини. Так, у рішеннях Верховного суду штату Монтана Суд зазвичай вказує на те, що положення щодо рівного захисту, що є у Конституції штату Монтана, містять такі ж гарантії, як і Конституція США. У кількох випадках Суд вказав, що Конституція штату Монтана містить більш суттєві гарантії, ніж ті, які передбачені в Конституції США, маючи на увазі найімовірніше положення щодо гідності⁹.

У справі “Оберг проти міста Біллінг” поліцейський оскаржив вимогу щодо представників правоохоронних органів проходити поліграф. Суд визнав положення неконституційним і вказав, що воно є неконституційним, оскільки не витримує тесту, передбаченого в ч. 4 ст. 2, оскільки примушування особи проходити детектор брехні є приниженням гідності особи. У справі “Гричан проти штату Монтана” Суд визнав неконституційним положення, що криміналізувало одностатевий секс між повнолітніми особами. Суд ґрунтував своє рішення на праві на приватність, проігнорувавши аргументи про те, що такий закон є порушенням права на гідність і рівний захист перед законом¹⁰. У справі “Армстронг проти штату Монтана” Суд використав положення про гідність поряд із положенням про приватність для обґрунтування того, що положення закону, яке забороняє сертифікованим асистентам лікаря здійснювати аборти, порушує право на приватність, захищене ч. 10 ст. 2 Конституції штату Монтана, але використав обґрунтування права на приватні рішення, що було здійснене Судом у справі Кейсі (у ній не було жодної згадки про право на гідність)¹¹. У справі “Елбінжер проти Харріса” Суд послався на положення про гідність як таке, що зобов'язує штат бути гендерно нейтральним і дійшов висновку, що в контексті відміни від-

⁸ Heinz Klug, “The Dignity Clause of the Montana Constitution: May Foreign Jurisprudence Lead the Way to an Expanded Interpretation?” (2003) 64 MONT. L. REV. 133.

⁹ Oberg v. City of Billings, 207 Mont. 277, 674 P. 2d 494 (1983) <<https://law.justia.com/cases/montana/supremecourt/1983/966c8a86-1598-4bbd-994d-c705d9344ffd.html>> accessed 15 September 2018.

¹⁰ Gryczan v. State, 207 Mont. at 285, 674 P.2d at 498 <<https://caselaw.findlaw.com/mt-supreme-court/1134803.html>> accessed 15 September 2018. Armstrong v State, 1999 MT 261, 296 Mont. 361, 989 P.2d 364 <<https://caselaw.findlaw.com/mt-supremecourt/1489482.html>> accessed 15 September 2018.

повідальності за порушення контракту заручин (обіцянки одружитися) було б неправильно розглядати цей перстень як подарунок під умовою, оскільки це лише послужило б підставою для посилення гендерної несправедливості. Суд послався на ч. 4 ст. 2 Конституції штату Монтана, яка проголошує гідність особи незалежно від статі. Оскільки теорія подарунка під умовою у застосуванні перстня на заручини служить на користь переважно чоловіків-позивачів, то застосування цієї теорії було б несправедливим щодо жінок¹¹. У рішенні “Вокер проти штату Монтана”¹² Верховний суд штату Монтана дійшов висновку, що положення Конституції штату Монтана щодо гідності встановили більш вимогливі стандарти щодо ставлення до в’язнів, ніж ті, які встановлені у Восьмій Поправці до Конституції. Хоча Конституція штату Монтана містить положення щодо жорстокого та незвичайного покарання, Суд вказав, що в деяких справах це положення повинно застосовуватися у поєднанні з положенням про гідність.

З розглянутих прикладів можна зробити висновок, що положення про гідність Конституції штату Монтана, яке на початкових стадіях застосовувалося виключно як допоміжне, з часом почало застосовуватися Верховним судом штату Монтана для формування нових концепцій. Суди штатів загалом мають можливість розглядати і вносити зміни до звичаєвого права штату, а також тлумачити закони і Конституцію штату. І хоча часто цей процес залишається непомітним для стороннього ока, суди окремих штатів швидше та ефективніше вивчають міжнародний досвід, запозичують положення зі звичаєвого права та інших юрисдикцій і таким чином впливають на загальну дискусію щодо захисту прав людини загалом та на розвиток концепції гідності зокрема на федеральному рівні.

Елементи концепції гідності відображені в Конституції США та в юриспруденції Верховного Суду США. Зокрема, це заборона жорстокого та такого, що принижує людську гідність поводження, право на справедливий суд та деякі інші. Розподіл влади і федералізм, які відображені у структурі Конституції, є основоположними для захисту цих прав і свобод. Суди відіграють центральну роль у реалізації принципу розподілу влади і забезпеченні федералізму на практиці, коли розглядають спір, що ініційований належною стороною. Судовий нагляд за дотриманням балансу між законодавчою і виконавчою владами є найважливішим елементом розподілу влади в американському праві. Таким чином, кожна справа, що розгля-

¹¹ Albinger u. Harris, 2002 MT 118, 310 Mont. 27, 48 P. 3d 711 <<https://www.courtlistener.com/opinion/886147/albinger-v-harris/>> accessed 15 September 2018.

¹² Walker v. State, 2003 MT 134, 316 Mont. 103,68 P.3d 872 <<https://caselaw.findlaw.com/ga-court-of-appeals/1634415.html>> accessed 15 September 2018.

дається Верховним Судом США, за своєю суттю є справою про розподіл влади, адже вимагає відповіді на питання “Хто вирішує?”.

Відповідь на це та багато інших запитань конституційного права можна знайти у дослідженнях із порівняльного конституційного права, оскільки саме порівняльне конституційне право має на меті не лише аналіз, а й визначення основних елементів такої правової системи, яка здатна вистояти перед політичними, правовими та економічними викликами, які виникають у суспільстві в межах певної території. Досліджуючи відмінності і спільні риси правових систем, спеціалісти в сфері порівняльного права намагаються зрозуміти причини та наслідки інституційних і процесуальних рішень з погляду часу, “конституційної життєздатності” правової системи, організації конституційної влади та захисту фундаментальних прав. Розвиток правових систем характеризується новими та часто протилежними за своєю суттю трендами. Тому дослідження у сфері порівняльного конституційного права мають на меті зрозуміти суть трансформацій, які відбуваються в кожній окремій правовій системі, і передбачити хоча б приблизно можливі шляхи розвитку сучасної ситуації, розглядаючи майбутнє з погляду минулого та сучасного, а також порівняльного досвіду. Глобалізація змушує компаративістів мати справу з феноменом взаємопроникнення національних конституційних систем і розвитком глобального правового порядку поза межами держав. Таким чином, аби зрозуміти справжню глибину та серйозність взаємопроникнення, особливо в таких сферах, як верховенство права, розподіл влади та захист фундаментальних прав, компаративіст повинен володіти інформацією про традицію, тобто походження певного підходу в конкретній правовій системі. Адже те, що на перший погляд виглядає як тренд взаємопроникнення не завжди виявляється таким, якщо провести дослідження з застосуванням принципу пропорційності та тестів, які використовуються у правових системах різних держав, принципів і цінностей, що є специфічними для кожної правової системи з власною правовою традицією. Лише через розуміння впливу історії, культури та економіки на правову систему певної держави можна адекватно оцінити реальний вплив глобалізації на неї. Дієві Конституційні гарантії не формуються на порожньому місці, вони виробляються важкою працею, великою ціною. Новелою в порівняльному конституційному праві є “вертикальне порівняння” – порівняння інститутів та елементів систем, які не належать до того самого рівня. Такий підхід дає змогу здійснити аналіз “зверху вниз”, тобто розглянути вплив і проникнення норм міжнародного права на національну правову систему на різних рівнях та “знизу вверх”, а саме відображення норм місцевого, іноді навіть звичаєвого пра-

ва на конституційному та міжнародному рівні. Шляхом здійснення такого вертикального аналізу компаративісти отримують можливість спостерігати глобальний феномен, який впливає на національні системи, не втрачаючи можливість поглиблювати свої знання та розуміння окремих національних правових систем.

Верховний Суд США, будучи найвищою судовою інстанцією в системі федеральної судової влади, наділений повноваженням тлумачити федеральне законодавство, зокрема й Конституцію США, але лише в межах справ, які перебувають на його розгляді. Створений на підставі ст. 3 Конституції США в 1789 р., він є вибірковою апеляційною інстанцією для федеральних судів і судів штатів у справах, що стосуються федерального права, та є судом першої інстанції для дуже невеликої категорії справ. Верховний Суд США може розглядати справи, які мають політичне забарвлення, але не може вирішувати по суті політичні питання, виконання його рішень покладається найчастіше на виконавчу, а не судову владу.

Американська модель верховенства права базується на нейтральних, безсторонніх суддях, які тлумачать суть існуючого права, а не творять нове право, яким воно “повинно бути”. Завдання судді полягає в тлумаченні закону, а не у створенні нового закону чи програми політики. Цей підхід є домінуючим у США у XXI ст. Відповідно до цього підходу тлумачення законодавства змінилося протягом останніх десятиліть. Текст закону знову має визначальну силу, і якщо він достатньо чіткий і не містить невизначеностей, то має контролюючу силу. Текст закону і є закон. Конституцію суддя має читати дослівно, читати текст, який викладений у законі, беручи до уваги традиції та історію, не створюючи нових прав, які не закріплені в Конституції, не оминаючи ті права, які закріплені у ній. Внесення змін до Конституції потребує відповідного процесу. Внесення змін у програми з реалізації конституційних засад є справою законодавця. Суддя Скалія був переконаним текстуалістом і саме завдяки його зусиллям відбулася зміна у підходах до тлумачення законодавства Верховним Судом США. Сьогодні більшість суддів цього Суду дотримуються цього підходу.

Стаття 1 Конституції США надає законодавчій владі право творити закони. Стаття 3 гарантує судам судові повноваження тлумачити закони щодо конкретних справ та контраверсій. Коли суди застосовують доктрини, які дозволяють їм змінити чи “переписати” закони, вони втручаються у сферу повноважень законодавчої влади, що визначена в ст. 1 Конституції США¹³.

¹³ US Constitution <<https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>> accessed 15 September 2018.

Водночас, коли текст закону не є чітко визначеним, судді можуть:

1. У випадку, якщо текст закону не є чітким та визначеним, під час здійснення його тлумачення суд повинен уникати тлумачення, яке ставить нові конституційні питання, щоб не виникало необхідності розглядати питання про конституційність чи неконституційність закону (уникнення конституційного питання).

2. У випадку, якщо текст не є чітким та визначеним, під час здійснення його тлумачення суддя може посилається на законодавчу історію, тобто тлумачення повинно відбуватися у світлі історії написання закону, а саме: Верховний Суд США часто звертається до стенограм обговорень проекту у Конгресі США для того, аби забезпечити тлумачення, яка найбільше відповідає саме тому змісту, який закладався законодавцем під час розроблення та прийняття закону.

3. Якщо текст закону містить невизначеність та нечіткість, Верховний Суд США часто звертається до тлумачення, яке здійснене уповноваженим органом виконавчої влади. Цей принцип має назву Відсилка до Шеврону (*Chevron Deference*), оскільки був вироблений Судом у 1984 р. у справі за участю корпорації Шеврон. Суд часто приймає тлумачення, запропоноване уповноваженим органом виконавчої влади, якщо орган діяв у межах своїх повноважень, здійснюючи таке тлумачення.

Ці три правила відомі як канони, які найчастіше використовуються Верховним Судом США для здійснення тлумачення законодавства. Суди США можуть здійснювати таке тлумачення лише тоді, коли закон є не лише нечітким, а й невизначеним. Не існує єдиного стандарту для суддів щодо того, коли нечіткість та невизначеність є настільки серйозною, що дає підстави суддям здійснювати вказані види тлумачення.

Якщо застосовується Шеврон, то судді приймають тлумачення закону, запропоноване уповноваженим органом державної влади, навіть якщо це тлумачення не є найкращим, але є достатньо обґрунтованим. На жаль, іноді на підставі цього принципу судді приймають тлумачення закону, яке очевидно не є найкращим можливим тлумаченням тексту закону.

Прикладом такого рішення є рішення у справі “Мічиган проти Агентства з екологічного захисту”¹⁴. Закон про чисте повітря надає Агентству з екологічного захисту повноваження регулювати викиди шкідливих речовин із певних стаціонарних об’єктів, таких як переробні заводи та фабрики (42 U. S. C. § 7412), коли воно в результаті аналізу загроз для громадського здоров’я встановить, що “регулювання є належним та

¹⁴ Michigan Et Al. V. Environmental Protection Agency Et Al <https://www.supremecourt.gov/opinions/14pdf/14-46_bqmc.pdf> accessed 15 September 2018.

необхідним” (§ 7412(n)(1)(A)). У цьому випадку Агентство визнало, що регулювання є “належним” і необхідним та прийняло регулятивний акт, встановивши нові вимоги, і водночас під час прийняття свого рішення відмовилося враховувати як аргумент для прийняття рішення вартість виконання цих вимог. Рішення Агентства з екологічного захисту було оскаржено до Окружного суду Округу Колумбія (Апеляційного суду). Скаргу підписали серед інших і 23 штати. Суд, на підставі § 7412(n)(1)(A), дійшов висновку, що Агентство діяло необґрунтовано, коли не взяло до уваги вартість. Верховний Суд США також взяв цю справу до розгляду. У своєму рішенні, яке оголосив суддя Скалія, Суд дійшов висновку, що, оскільки Верховний Суд США у рішенні “Асоціація виробників автомобілів США проти Страхової Компанії Стейт арм” вказав, що ‘дії Агентства є протиправними, якщо під час прийняття рішення воно не бере до уваги усі фактори’¹⁵ і незважаючи на те, що у рішенні “Шеврон США проти Ради з захисту природних ресурсів”¹⁶ Верховний Суд США створив стандарт, відповідно до якого суди повинні приймати підхід, застосований Агентством щодо вирішення певного питання, якщо в законі, на підставі якого Агентство здійснює свої повноваження, існує невизначеність (пункти 842–843), у справі “Мічиган проти Агентства з екологічного захисту” Агентство вийшло за межі обґрунтованого тлумачення, оскільки повністю проігнорувало вартість, тоді як зобов’язане враховувати вартість, зокрема й вартість реалізації рішення перед тим, як його приймати. Агентство може самостійно прийняття рішення про те, як саме, за якою формулою враховувати вартість, адже вона суттєво впливає на висновок про те, чи регулювання є належним і необхідним. Оскільки у разі існування нечіткого положення закону федеральні агентства мають обов’язок здійснювати обґрунтоване прийняття рішень, застосовувати тест, вироблений у рішенні Шеврон, Верховний Суд США дійшов висновку, що Агентство здійснило необґрунтоване тлумачення положення § 7412(n)(1)(A) Закону про чисте повітря США.

Більшість суддів Верховного Суду США, зокрема й кандидат на посаду судді цього Суду, суддя Каванау загалом підтримують необхідність регулювання питань екологічного захисту, але відстоюють позицію, що неточності та прогалини у законодавстві у цій сфері повинні бути відрегульовані Конгресом. У рішенні у справі “Група проти Агентства з екологічного захисту”¹⁷ Каванау вказав, що хороші наміри Агентства щодо

¹⁵ Motor Vehicle Mfrs. Assn. V. State Farm, (1983) No. 82-354, 1983 <<https://caselaw.findlaw.com/ussupremecourt/463/29.html>> accessed 15 September 2018.

¹⁶ Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc. (No. 82-1005), 1984 <<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/467/837>> accessed 15 September 2018.

¹⁷ Utility Air Regulatory Group V. Environmental Protection Agency Et Al. <https://www.supremecourt.gov/opinions/13pdf/12-1146_4g18.pdf> accessed 15 September 2018.

регулювання змін клімату не створюють повноважень Агентства регулювати цю сферу. Повноваження Агентства закріплені у законі. Той факт, що Конгрес не спромігся прийняти загальний закон щодо змін клімату не дає підстав Агентству діяти у цій сфері. Відповідно до Конституції, відсутність дій з боку Конгресу не створює дозвіл для Агентства брати вирішення питання у власні руки, навіть якщо йдеться про вирішення важливого питання, такого як зміна клімату.

Рішення Верховного Суду США у справі “Мічиган проти Агентства з екологічного захисту” є прикладом справи зі сфери адміністративного права, в якій розглядалося питання розподілу влади між законодавчою та виконавчою гілками влади в сфері захисту навколишнього середовища. Як вже неодноразово зазначалося, у вирішенні таких питань за умови наявності нечіткості у законодавстві Суд застосовує специфічний набір канонів. Суд у цій справі застосував тест Шеврон й уникнув розгляду конституційного питання про розподіл влади. Саме тест Шеврон найчастіше застосовується Верховним Судом США для тлумачення конституційних принципів та їх реалізації в сфері адміністративного права та з метою забезпечення розподілу влади.

У цьому рішенні Суд вказав, що першим завжди є питання, чи Конгрес висловився напряду щодо питання, яке є предметом розгляду. Якщо наміри Конгресу чіткі й очевидні, то питання може бути закрите, тобто суд і відповідний орган мають забезпечити реалізацію норми, чітко встановленої Конгресом. Якщо Суд дійде висновку, що Конгрес не висловився прямо щодо питання, яке є на розгляді Суду, він все одно не може створити свою власну версію закону. У такому разі Суд перш за все має розглянути тлумачення дії відповідного органу й висловитися, чи таке рішення є припустимим у світлі чинного закону.

Слід зазначити, що принцип Шеврон замінив принцип “сила переконання”, який був вироблений у справі “Скідморе проти Свіфта”¹⁸ і полягав у тому, що найсильніший аргумент визнавався як найбільш вдале тлумачення нечіткого та невизначеного закону. Суддя Скалія вважав цей принцип застарілим і таким, якому не має місця в юриспруденції XXI ст. Тут необхідно згадати про обмеження принципу Шеврон, встановлені у рішенні “Сполучені Штати Америки проти Корпорації Мід”¹⁹. До цього рішення принцип Шеврон застосовувався щодо тлумачень, здійснених у формі підзаконних актів та рішень загальної сили, а нижчестоящі суди по-різному відповідали на питання про те, чи принцип Шеврон також

¹⁸ Skidmore v. Swift 323 U.S. 134, 1944 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/323/134/>> accessed 15 September 2018.

¹⁹ United States v. Mead Corporation <https://www.stetson.edu/law/conferences/materials/media/2017MC_16_MAT_CASES.pdf> accessed 15 September 2018.

повинен застосовуватися до рішень, висновків, листів, позицій відомств, зокрема й у конкретних справах. У цьому рішенні питання полягало у тому, чи суд повинен віддавати на розсуд Державної митної служби тлумачення Митного закону. Верховний Суд США дійшов висновку, що адміністративне застосування закону підпадає під вимоги Шеврон, якщо Конгрес надав повноваження відповідному органу державної влади створювати норми, які мають силу закону, і тлумачення закону, запропоноване органом, здійснене на виконання такого повноваження. Водночас стало очевидним, що тисячі рішень щодо встановлення тарифів, які приймаються щорічно Митною службою, не мають сили загальної прецедентної норми, а тому не підпадають під дію принципу Шеврон. Таким чином, у справі Мід Верховний Суд США вказав на існуючу неточність, невизначеність, відмовився застосовувати Шеврон, передав справу до Апеляційного суду на повторний розгляд і рекомендував суду застосувати рішення у справі “Скідморе проти Свіфта”.

Ми розглянули основні принципи, які найчастіше використовує Верховний Суд США під час розгляду справ з адміністративного права та питань про розподіл влади. У 2017 р. членом Верховного Суду США був призначений суддя Горсуч, а в липні 2018 р. – Каванау. Обидва судді є критиками принципу Шеврон, тому у найближчому майбутньому можна очікувати рішень Верховного Суду США, які будуть модифікувати та реформувати цей принцип.

У кримінальних справах Верховний Суд США здійснює аналіз на конституційність дій та положень, які по своїй суті є справами про захист прав і свобод індивідів. Так, у справі “Салінас проти Техасу” основним є питання про тлумачення конституційних принципів та їх меж, а також про конституційність створення судом нових винятків до таких правил²⁰. У цій справі Позивач, не будучи арештованим та без ознайомлення з правами, добровільно відповідав на запитання поліції щодо вбивства, але замовчав, коли його спитали, чи балістична експертиза покаже, що гільза, знайдена на місці злочину, вистрілена з його пістолета. Під час суду над позивачем у суді штату Техас, і наперекір його запереченням, обвинувачення використало те, що позивач не відповів на поставлене запитання як доказ того, що він винний. Його було засуджено й обидва суди (Апеляційний суд штату та Кримінальний апеляційний суд) відкинули його аргумент про те, що використання обвинуваченням цього факту як доказу його вини є порушенням П'ятої Поправки до Конституції. Верховний Суд США підтримав це рішення. Суддя-до-

²⁰ Salinas v. Texas, 2013 <https://www.supremecourt.gov/opinions/12pdf/12-246_7148.pdf> accessed 15 September 2018.

повідач Аліто, до якого долучилися Голова Суду та суддя Кенеді, дійшов висновку, що позов поданий на підставі П'ятої Поправки до Конституції не підлягає задоволенню, тому що позивач не заявив про бажання використати своє право на мовчання у відповідь на запитання слідчого. Свідок, який бажає використати привілей, повинен чітко заявити про бажання його використати перед тим, як його використовувати. Цей принцип був вироблений у справі "Мінесота проти Мерфі"²¹.

Верховний Суд США визнав два винятки до цього правила:

1. Право на мовчання під час судового засідання у власній справі особи, яка вже заявила це право на попередній стадії²². Мовчання позивача у цьому випадку не підпадає під дію цього винятку, оскільки він не заявив про своє бажання використати право на мовчання на попередній стадії, під час інтерв'ю з поліцейським.

2. Якщо свідок не заявив про своє бажання використати право на мовчання через те, що дії представників влади зробили таку заяву неможливою, тобто коли особа була фактично позбавлена можливості заявити про своє право на мовчання²³. Позивач у справі "Салінас проти Техасу" не зміг послатися на цей виняток, оскільки беззаперечним є той факт, що він погодився пройти в поліцейський відділок і міг піти у будь-який момент. Позивач запропонував суду створити третій виняток, а саме, визнати право на мовчання за особою, яка приймає рішення мовчати і не відповідати на запитання, особливо, якщо відповідь буде інкримінуючою. Але судова практика суперечить такому тлумаченню і привілей не діє, якщо підсудний не заявляє про своє право²⁴. З цієї ж причини ані мовчання свідка, ані підозра офіційної особи, що відповідь на запитання буде інкримінуюча, не звільняють особу від обов'язку чітко заявити про своє бажання використати привілей. Також такий виняток суперечив би висновку суду²⁵, що підсудний не застосував своє право на мовчання, коли він мовчав майже три години, але не заявив своє бажання використати право на мовчання.

Суд вказав, що він розуміє, що Позивач міг відмовитися відповідати на запитання полісменів, розраховуючи використати свій конституційний привілей. Але він також міг це зробити, бо намагався придумати, як краще збрехати, тому що йому було соромно, або тому, що він намагався

²¹ Minnesota v. Murphy, 1984 <<https://www.loc.gov/item/usrep465420/>> accessed 15 September 2018.

²² Griffin v. California, 1965 <<https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/380/609.html>> accessed 15 September 2018.

²³ Mir n v. Arizon , 384 U. S. 436, 467-468, n n. 37 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/384/436/>> accessed 15 September 2018.

²⁴ Roberts v. United States, 445 U. S. 552, 560 <https://scholar.google.com/scholar_case?case=1442511168265443617&hl=en&as_sdt=6&as_vis=1&oi=scholar> accessed 15 September 2018.

²⁵ Berghuis v. Thompkins, 560 U. S. 370 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/560/370/>> accessed 15 September 2018.

когось захистити. Не кожне можливе пояснення є ознакою вини, але й не кожне мовчання є формою використання привілею, що захищається П'ятою Поправкою до Конституції. Позивач також стверджував, що несправедливо вимагати від підозрюваного, який необізнаний із правовими доктринами, робити ще щось, крім того, щоб мовчати. На думку Суду, таке твердження теж не є обґрунтованим, оскільки П'ятий додаток чітко гарантує, що ніхто не може бути примушений у будь-якій кримінальній справі свідчити проти самого себе. У додатку не згадується про жодне абстрактне "право на мовчання". У будь-якому разі аргумент позивача про те, що мовчання є формою використання привілею не є переконливим. Суд завжди вимагав, щоб особа активно застосовувала цей привілей, і Суд не виявив проблем на практиці для реалізації цієї вимоги. Суддя Томас, до якого приєднався суддя Скалія, дійшов висновку, що скарга не підлягала б задоволенню, навіть якщо б позивач активно вимагав застосування привілею мовчання, оскільки коментарі, які зробило обвинувачення щодо його мовчання на початковій стадії (перед затриманням), не примушували його робити будь-яких самоінкримінуючих заяв. Суд вказав²⁶, що суддя та обвинувачення не повинні коментувати щодо відмови підсудного свідчити, але така заборона не стосується початкової стадії справи, а саме до затримання особи. Суддя Бреєр не погодився з позицією судді доповідача, та виступив з окремою думкою, яку підтримали суддя Гінсбург, Сотомайор і Каган. На думку судді Бреєр, П'ята Поправка забороняє обвинуваченню коментувати мовчання обвинуваченої особи у відповідь на питання поліцейських. Тому суддя Бреєр не погодився з протилежним висновком суду. Традиційним є підхід, відповідно до якого особа має "право на мовчання". Водночас Суд вказує, що насправді привілей проти самоінкримінування є винятком із загального принципу, відповідно до якого уряд має право отримати покази від будь-кого²⁷. І якщо особа не хоче втратити цей привілей, вона повинна чітко заявити бажання скористатися таким привілеєм. У рішенні "Гріфін проти Каліфорнії"²⁸ Суд вирішив, що П'ята Поправка забороняє прокуророві чи судді коментувати щодо відмови підсудного свідчити. Суд також сказав, що такі коментарі є покаранням, яке встановлюється використанням обвинуваченим привілею на підставі П'ятої Поправки. Салінас запропонував, щоб Суд поширив це правило на стадію до затримання (розслідування). Суддя Бреєр критикує рішення у справі Гріфін як таке, що не має підстав у Конституції, історії та логіці, а також позицію

²⁶ Griffin v. California (n 22).

²⁷ Garner v. United States, 1976 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/424/648/>> accessed 15 September 2018; Minnesota v. Murphy (n 21).

²⁸ Griffin v. California (n 22).

Суду, що гарантії, передбачені у цьому рішенні, не можуть поширюватися на стадію розслідування, до затримання. Щодо питання, чи П'ята Поправка забороняє обвинуваченню коментувати щодо відмови обвинуваченого свідчити, більшість суддів дійшли висновку, що Конституція не забороняє такі коментарі, оскільки обвинувачений не заявив чітко про своє бажання використати привілей. На думку судді Бреер, позиція більшості суперечить судовій практиці. Оскільки не чітка заява, а дія чи відсутність дії (мовчання) за певних обставин поєднують мовчання і конституційні права.

Отже, на прикладі цієї справи ми бачимо, що Верховний Суд США здійснює тлумачення кримінального законодавства шляхом створення нових стандартів принципів і посилання на власну "традицію і практику", з врахуванням права на гуманне та таке, що не принижує людську гідність ставлення, і в середині самого Суду іноді виникають сумніви про конституційність окремого тлумачення.

Перед тим як перейти до розгляду наступної справи, декілька слів про дискусію, яка відбувається навколо права на приватність, гідність та межі розслідувань, зокрема й розвідувальних дій та спостережень, які встановлені у Четвертій Поправці до Конституції США.

Е. Сноуден, комп'ютерний експерт і колишній контрактор Центрального розвідувального управління (ЦРУ), став всесвітньовідомим у 2013 р., коли передав пресі тисячі класифікованих документів, і таким чином виставив на обговорення питання урядового спостереження та масового збору інформації, які, на думку багатьох, були протиправними. Ці дії поставили під загрозу основні принципи американського суспільства. Зокрема, висловлювалися думки, що якщо не відбудеться офіційного розслідування і винні не будуть покарані, то "земля вільних дуже швидко перетвориться на землю переляканих". Щоб зрозуміти, як США опинилися у цій ситуації, необхідно розглянути історію розвідування, розвідки, спостережень, правову історію, конституційну юриспруденцію.

Четверта Поправка до Конституції США закріплює радикальний підхід до приватності, відповідно до якого захищається концепція "мій дім – моя фортеця". У ній також встановлюються вимоги до законних обшуків та вилучень. Мова додатку залишила багато місця для тлумачення. Вперше рішення про приватність було прийняте Верховним Судом США в 1878 р. Справа стосувалася приватності поштової переписки. Суд вирішив, що перевірка урядом пошти, чи то з метою перехоплення порнографії чи нелегальної лотереї, заборонена Четвертою Поправкою до Конституції, яка містить вимогу щодо спеціалізованої санкції. Суд у своє-

му рішенні не заборонив тоді перехоплення урядом інформації з телеграфних ліній, зокрема тому, що телеграф не був фізичною власністю сторін, які були предметом прослуховування. Так, хоча несанкціоноване прослуховування телефонних ліній національним відомством із безпеки відбулося набагато пізніше, той, хто уважно спостерігав за діяльністю судів протягом десятиліть, міг передбачити суттєві обмеження захисту, які встановлені Четвертою Поправкою.

Протягом ХХ ст. Верховний Суд США розглянув численні справи на підставі Четвертої Поправки, зокрема й “Катц проти США”, “Сміз проти штату Мериленд”, “США проти Джекобсен” і “Кило проти США”²⁹. Загалом їх можна характеризувати як два кроки вперед, один назад, тобто дуже повільний рух у напрямку розвитку наглядової держави. Суд особливо підтримав ідею нагляду, коли існують спеціальні потреби (кількість яких росте), зокрема потреби національної безпеки. Тому спеціалісти в цій сфері іноді стверджують, що гарантії приватності, передбачені Четвертою Поправкою, є недовірними і практично порожніми. Навіть якщо б суди виключали докази, отримані під час необґрунтованих обшуків і вилучень, або завжди призначали покарання за такі порушення, в силі залишалися б інші винятки, які допускають обмеження права на приватність. Так, обшуки без санкції є дозволеними під час “гарячого переслідування” підозрюваних у кримінальних справах, під час обшуків, які є складовою різного виду регуляторних інспекцій, обшуків студентів у школах, обшуків осіб, які перебувають на випробувальному строці у зв’язку з порушенням умов, обшуки багатьох публічних службовців та осіб, що перетинають кордон. На додаток, технологічний прогрес змінив значення “необґрунтованого обшуку” і продовжує змінювати. Крім того, існує тісний зв’язок між збором інформації та спостереженням всередині країни і міжнародною політикою США, адже значна частина спостережень пов’язана з виявленням потенційних терористів, які незадоволені різними аспектами зовнішньої політики США.

Таким чином, колись найсильніше положення, яке обмежувало діяльність уряду (Четверта Поправка до Конституції, що захищає від безпідставних обшуків та вилучень) зараз зазнало суттєвих обмежень.

Верховний Суд США протягом років надавав уряду більше і більше виняткових дозволів у зв’язку зі “спеціальними потребами”. Однією з причин може бути те, що і консерватори, і ліберали стали більше покладати сподівання на авторитет держави. Інша причина міститься у

²⁹ Katz v. United States (1967) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/389/347/>> accessed 15 September 2018; Smith v. Maryland (1979) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/442/735/>> accessed 15 September 2018; United States v. Jacobsen (1984) <<https://www.loc.gov/item/usrep466109/>> accessed 15 September 2018; Kyllo v. United States (2001) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/533/27/>> accessed 15 September 2018.

самій Четвертій Поправці, оскільки її формулювання є досить нечітке і відкрите для тлумачення. Незрозуміло, наприклад, як вона повинна застосовуватися у ситуаціях, коли уряд здійснює спостереження технологічними методами і засобами, які фундатори Конституції не передбачили. Спостереження, що здійснюється правоохоронними органами на всіх рівнях, зокрема й федеральному та місцевому, досягло обсягів, які навіть Конгресу на цьому етапі було б важко відкоригувати і які є прямим втручанням у приватне життя звичайних людей. “Земля вільних” стає акваріумом, в якому люди все частіше діють так, наче за ними постійно спостерігають, незалежно від того, чи є вони особами інтересу чи ні³⁰.

Йдеться саме про право на приватність у рішенні “Карпентер проти США”³¹. Позивач звернувся до суду з клопотанням вилучити інформацію з доказової бази як таку, що отримана з порушенням правил кримінального процесу, а саме без отримання належної санкції на підставі обґрунтованої підозри, тобто з порушенням Четвертої Поправки до Конституції. У цій справі, після того як було ідентифіковано кілька телефонів осіб, що підозрювалися у скоєнні грабежів, уряд отримав інформацію від провайдерів мобільного зв’язку про під’єднання телефонів до антен протягом 127 днів, а отже, місце перебування та пересування користувачів цих мобільних телефонів, зокрема й Карпентера, на підставі запиту відповідно до положень Закону про збереження інформації про комунікації, на підставі переконання, що такі реєстри можуть бути матеріалом, який стосується розслідування, а не на підставі обґрунтованої підозри. Окружний суд дозволив прокурорам використати інформацію під час судового розгляду, щоб показати, що телефон Карпентера був поруч із чотирма місцями грабежу, у підсумку Карпентер був засуджений.

Апеляційний суд підтримав рішення, вказавши, що Четверта Поправка захищає право на приватність у ситуації, коли особа ‘намагається зберегти щось як приватне’, і її сподівання ‘є таким, що суспільство готове визнати обґрунтованим’³². Офіційне втручання в цю сферу кваліфікується як обшук і вимагає наявності санкції, отриманої на підставі обґрунтованої підозри³³. Аналіз того, що особа може обґрунтовано вважати і намагатися зберегти як “приватне”, базується на тому, що вважалося необґрунтованим обшуком і вилученням у час, коли Четверта Поправка

³⁰ Anthony Gregory, *American Surveillance, Intelligence, Privacy, and the Fourth Amendment* (University of Wisconsin Press for the Independent Institute 2016).

³¹ *Carpenter v. United States* (2018) <https://www.supremecourt.gov/opinions/17pdf/16-402_h315.pdf> accessed 15 September 2018.

³² *Katz v. United States* (n 29).

³³ *Smith v. Maryland* (n 29).

була прийнята³⁴. Це значення продовжує бути основою для тлумачення судом цієї Поправки щодо інновацій у спостереженні³⁵. На думку Суду, цифрова інформація, яка є предметом обговорення у цій справі, є персональною інформацією, що перебуває у володінні третьої сторони і може розглядатися щодо сподівання особи на приватність фізичного місця перебування і пересування³⁶ та добровільності передачі інформації третім особам (особа не може сподіватися на приватність щодо інформації, яку вона подає банку³⁷, й особа не може сподіватися на приватність реєстрів, які є в телефонних компаніях щодо тих телефонних номерів, на які особа здійснювала дзвінки)³⁸. Суд дійшов висновку, що по аналогії з рішенням у справі Джонс³⁹ щодо зняття інформації з GPS. Карпентер не мав підстав для “очікування приватності”, оскільки інформація вже була у розпорядженні провайдерів. Суд дійшов висновку, що принципи захисту приватності, вироблені судом у рішеннях Сміз і Міллер⁴⁰, не поширюються на відносини, що є предметом розгляду у справі Карпентер.

Верховний Суд США дійшов висновку, що урядове витребування від провайдерів реєстру телефону Карпентера по своїй суті є обшуком у розумінні Четвертої Поправки. Щодо відслідковування пересування особи через реєстрацію мобільного телефону на антенах мобільного зв'язку (CSLI), то Суд вирішив, що індивіди мають право сподіватися на приватність щодо свого фізичного пересування. Надання дозволу уряду мати доступ до реєстрів мобільних телефонів, які для багатьох американців є невід'ємною частиною права на приватність, суперечить такому сподіванню⁴¹. Фактично реєстри мобільних телефонів створюють загрозу приватності більшу, ніж моніторинг через GPS: бо реєстри дають уряду досконалий механізм спостереження з можливістю перегляду минулих пересувань аж до п'яти років і Суд повинен брати до уваги всі системи, які є в наявності або в процесі розробки⁴². Уряд висунув також аргумент, що реєстри є інформацією, яка передана третій стороні, є бізнесовими записами⁴³, але Суд дійшов висновку, що існує величезна різниця між

³⁴ Carroll v. United States (1925) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/267/132/>> accessed 15 September 2018.

³⁵ Kyllo v. United States (n 29).

³⁶ United States v. Jones, 2012 <<https://www.supremecourt.gov/opinions/11pdf/10-1259.pdf>> accessed 15 September 2018.

³⁷ United States v. Miller, 1976 <https://scholar.google.com/scholar_case?case=15052729295643479698&hl=en&as_sdt=6&as_vis=1&oi=scholar> accessed 15 September 2018.

³⁸ Smith v. Maryland (n 29).

³⁹ United States v. Jones (n 36); Smith v. Maryland (n 29).

⁴⁰ United States v. Miller (n 37).

⁴¹ Riley v. California, 2014 <https://www.supremecourt.gov/opinions/13pdf/13-132_819c.pdf> accessed 15 September 2018.

⁴² Kyllo v. United States (n 29).

⁴³ Smith v. Maryland, 1979 <<https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/442/735.html>> accessed 15 September 2018; United States v. Miller (n 37).

тими простими бізнесовими записами, які розглядалися у справах Сміз і Меллер, і тими сучасними технологіями, які застосовуються для збирання і зберігання інформації про реєстрацію мобільних телефонів на антенах і доктрина третьої сторони не може бути застосована, оскільки особа на практиці не ділиться інформацією, а просто використовує телефон, який є невід'ємною і необхідною частиною життя у сучасному суспільстві⁴⁴ і мобільний телефон під'єднується до антен без активної участі з боку особи. Це рішення стосується досить вузького питання, воно не зачіпає ширших питань, які вирішені у справах Сміз і Міллер, і не ставить за мету поставити під сумнів інші методи і засоби спостереження, не стосується міжнародних справ та національної безпеки. У ситуаціях, де підозрювана особа має право "сподіватися на приватність", уряд повинен продемонструвати обґрунтовану підозру й отримати санкцію для того, аби отримати доступ до реєстрів підключення мобільних телефонів до антен. Тому Верховний Суд США прийняв рішення задовольнити позов і змінити рішення нижчестоящого суду. Суддя Робертс виступив доповідачем у справі, його рішення підтримали судді Гінсбург, Вреєр, Сотомайор і Каган. Інші судді виступили з окремими думками.

Висновки. Таким чином, можна зробити висновок, що хоча Конституція США не містить положення про право на гідність, сама концепція часто використовується для здійснення аналізу та обґрунтування рішень у суміжних сферах, та дає змогу поглибити аналіз і розвиток положень, що вже достатньо серйозно розвинуті Верховним Судом США на підставі інших положень Конституції США та судами окремих штатів на підставі права штатів та звичаєвого права.

REFERENCES

List of legal documents

Legislation

1. African Charter on Human and Peoples' Rights, art. 5, June 27, 1981, OAU Doc. CABILEG/67/3IRev.5, reprinted in 21 I.L.M. 58 (1981) (entered into force Oct. 21, 1986) (in English).
2. American Declaration of the Rights and Duties of Man. O.A.S. Official Rec., OEALSer.L.NIII. 82 doc.6 rev. 1, at 17 (1992) (adopted by the Ninth International Conference of American States (1948) reprinted in Basic Documents Pertaining to Human Rights in the Inter-American System <<http://www.cidh.oas.org/basic.htm>> accessed 15 June 2018 (in English).
3. Universal Declaration of Human Rights, pmbl., G.A. Res. 217(A) (III), U.N. GAOR, 3d Sess., Supp. No. 127, at 71, U.N. Doc. N810 (1948 (in English)).

⁴⁴ Riley v. California (n 41).

Cases

4. *Albinger u. Harris*, 2002 MT 118, 310 Mont. 27, 48 P. 3d 711 <<https://www.courtlistener.com/opinion/886147/albinger-v-harris/>> accessed 15 September 2018 (in English).
5. *Armstrong v State*, 1999 MT 261, 296 Mont. 361, 989 P.2d 364 <<https://caselaw.findlaw.com/mt-supremecourt/1489482.html>> accessed 15 September 2018 (in English).
6. *Berghuis v. Thompkins*, 560 U. S. 370 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/560/370/>> accessed 15 September 2018 (in English).
7. *Carpenter v. United States* (2018) <https://www.supremecourt.gov/opinions/17pdf/16-402_h315.pdf> accessed 15 September 2018 (in English).
8. *Carroll v. United States* (1925) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/267/132/>> accessed 15 September 2018 (in English).
9. *Chevron U.S.A., Inc. v. Natural Resources Defense Council, Inc.* (No. 82-1005), 1984 <<https://www.law.cornell.edu/supremecourt/text/467/837>> accessed 15 September 2018 (in English).
10. *Garner v. United States*, 1976 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/424/648/>> accessed 15 September 2018 (in English).
11. *Griffin v. California* 1965 <<https://caselaw.findlaw.com/us-supreme-court/380/609.html>> accessed 15 September 2018 (in English).
12. *Gryczan v. State*, 207 Mont. at 285, 674 P.2d at 498 <<https://caselaw.findlaw.com/mt-supreme-court/1134803.html>> accessed 15 September 2018 (in English).
13. *In re Yamashita*, 327 U.S. 1, 29 (1946) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/327/1/>> accessed 15 June 2018 (in English).
14. *Katz v. United States* (1967) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/389/347/>> accessed 15 September 2018 (in English).
15. *Kyllo v. United States* (2001) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/533/27/>> accessed 15 September 2018 (in English).
16. *Michigan Et Al. V. Environmental Protection Agency Et Al* <https://www.supremecourt.gov/opinions/14pdf/14-46_bqmc.pdf> accessed 15 September 2018 (in English).
17. *Minnesota v. Murphy*, 1984 <<https://www.loc.gov/item/usrep465420/>> accessed 15 September 2018 (in English).
18. *Mir n v. Arizona* , 384 U. S. 436, 467-468, n n. 37 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/384/436/>> accessed 15 September 2018 (in English).
19. *Motor Vehicle Mfrs. Assn. V. State Farm*, (1983) No. 82-354, 1983 <<https://caselaw.findlaw.com/ussupreme-court/463/29.html>> accessed 15 September 2018 (in English).
20. *Oberg v. City of Billings*, 207 Mont. 277, 674 P. 2d 494 (1983) <<https://law.justia.com/cases/montana/supremecourt/1983/966c8a86-1598-4bbd-994d-c705d9344ffd.html>> accessed 15 September 2018 (in English).
21. *Riley v. California*, 2014 <https://www.supremecourt.gov/opinions/13pdf/13-132_819c.pdf> accessed 15 September 2018 (in English).
22. *Roberts v. United States*, 445 U. S. 552, 560 <https://scholar.google.com/scholar_case?case=1442511168265443617&hl=en&as_sdt=6&as_vis=1 &oi=scholar> accessed 15 September 2018 (in English).
23. *Salinas v. Texas*, 2013 <https://www.supremecourt.gov/opinions/12pdf/12-246_7148.pdf> accessed 15 September 2018 (in English).
24. *Skidmore v. Swift* 323 U.S. 134, 1944 <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/323/134/>> accessed 15 September 2018 (in English).
25. *Smith v. Maryland* (1979) <<https://supreme.justia.com/cases/federal/us/442/735/>> accessed 15 September 2018 (in English).
26. *United States v. Miller*, 1976 <https://scholar.google.com/scholar_case?case=15052729295643479698&hl=en&as_sdt=6&as_vis=1&oi=scholar> accessed 15 September 2018 (in English).

27. United States v. Jacobsen (1984) <<https://www.loc.gov/item/usrep466109/>> accessed 15 September 2018 (in English).
28. United States v. Jones, 2012 <<https://www.supremecourt.gov/opinions/11pdf/10-1259.pdf>> accessed 15 September 2018 (in English).
29. United States v. Mead Corporation <https://www.stetson.edu/law/conferences/materials/media/2017MC_16_MAT_CASES.pdf> accessed 15 September 2018 (in English).
30. US Constitution <<https://www.archives.gov/founding-docs/constitution-transcript>> accessed 15 September 2018 (in English).
31. Utility Air Regulatory Group V. Environmental Protection Agency Et Al <https://www.supremecourt.gov/opinions/13pdf/12-1146_4g18.pdf> accessed 15 September 2018 (in English).
32. Walker v. State, 2003 MT 134, 316 Mont. 103,68 P.3d 872 <<https://caselaw.findlaw.com/ga-court-ofappeals/1634415.html>> accessed 15 September 2018 (in English).

Bibliograph

Authoted books

33. Eberle E J., *Dignity and liberty: constitutional visions in Germany and the U.S.* (Praeger 2002) (in English).
34. Elison L M. and Snyder F, *The Montana State Constitution: A Reference Guide* (2000) (in English).
35. Gregory A, *American Surveillance, Intelligence, Privacy, and the Fourth Amendment* (University of Wisconsin Press for the Independent Institute 2016) (in English).

Journal articles

36. Klug H, 'The Dignity Clause of the Montana Constitution: May Foreign Jurisprudence Lead the Way to an Expanded Interpretation?' (2003) 64 MONT. L. REV. 133 (in English).

Websites

37. Jackson V C., 'Constitutional Dialogue and Human Dignity: States and Transnational Constitutional Discourse' (*Georgetown University Law Center*, 2004) <<http://scholarship.law.georgetown.edu/facpub/106>> accessed 15 June 2018 (in English).

Oksana Klymovych

MODERN TRENDS OF U. S. CONSTITUTIONAL LAW IN TERMS OF THE RIGHT TO PRIVACY AND DIGNITY

ABSTRACT. Modern constitutional systems are exposed to significant impacts which are often contradictory by their nature since they arise both at the national and international levels, both as a result of globalization processes and owing to strengthening of national States. Such trends make more significant the role of courts in interpreting of law, especially the role of the U.S. Supreme Court. The U. S. Supreme Court enjoys substantial powers to interpret law in the administrative law domain, in cases of distribution of power. This interpretation is made by applying the basic canons or rules, such as the Reference to Chevron, the Avoidance of the Constitutional Issue and the Law-Making History. These

canons have been elaborated by the U. S. Supreme Court over the time of its operation and are under constant influence and development. Recent changes in the composition of the U.S. Supreme Court have an effect on the subject matter of and the approaches to constitutional interpretation, and also suggest a conclusion that the basic interpretation canons will undergo further changes in the near future.

The purpose of the article is to analyze the approaches to comprehension of the principles, forms and ways of interpreting constitutional rights which have been set up in the U.S. Supreme Court practice, with a view to building up a whole picture of the specifics pertaining to the implementation of specific powers of courts in U.S. constitutional law, and also to present the author's own vision of the trends observed with regard to protection of certain constitutional rights, namely, the right to privacy and dignity in the legal system of the United States.

The author has established that in U. S. constitutional law the right to dignity doctrine is not well-developed; however, this doctrine has been reflected in the U. S. legal system through the borrowing and implementation of international instruments and incorporation thereof into the Constitution of individual States. The most remarkable example of such a borrowing from another legal system with regard to human dignity is the Constitution of the State of Montana, with its Article 2 clearly enshrining the right to dignity and mirroring the provisions of the Universal Declaration of Human Rights and the Constitution of Puerto Rico. The right to dignity is also reflected in the interpretation of law by the U.S. Supreme Court with regard to related matters. In particular, some aspects of the right to dignity are addressed in the decisions passed in cases of *Carpenter v. USA* and *Salinas v. Texas*. Both concern the rights of suspects and defendants in the criminal process. In *Salinas v. Texas*, the court held that the provisions of the Fifth Amendment to the U.S. Constitution guarantying that no individual may be compelled to give self-incriminating testimony create the requirements for an active action, namely, a person wishing to exercise his/her right to silence should actively announce this. Passive silence is insufficient. In *Carpenter v. USA*, the U.S. Supreme Court examined the boundaries of the right to privacy and the permissibility of invasion of a person's privacy in connection with official investigations. In both cases, the U.S. Supreme Court relied on its own practice and made a progressive interpretation of legislation with due regard for the development of modern technologies and the overall level of current society's development.

The author comes to the conclusion that although the U. S. Constitution does not contain a provision on the right to dignity, this concept as such is often used to analyze and justify decisions in the related areas and allows to deepen the analysis and development of the provisions which have already been seriously elaborated by the U.S. Supreme Court based on other provisions of the U.S. Constitution, as well as by courts of individual States based on the State's law and customary law.

KEYWORDS: constitutional law; comparative constitutional law; rule of law; right to privacy; right to dignity; interpretation canons; Reference to Chevron; Avoidance of the Constitutional Issue; Fourth Amendment.